

STENEN 2

Fornlämning RAÄ 285, fastigheten Stenen 2,
Sollentuna socken, Sollentuna kommun

Arkeologisk förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2009:2276

CECILIA LINDBLÖM

STENEN 2

Fornlämning RAÄ 285, fastigheten Stenen 2,
Sollentuna socken, Sollentuna kommun

CECILIA LINDBLOM

Arkeologisk förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2009:2276

Arkeologikonsult
Box 466
194 04 Upplands Väsby
Tel 08-590 840 41
Fax 08-590 721 41
www.arkeologikonsult.se

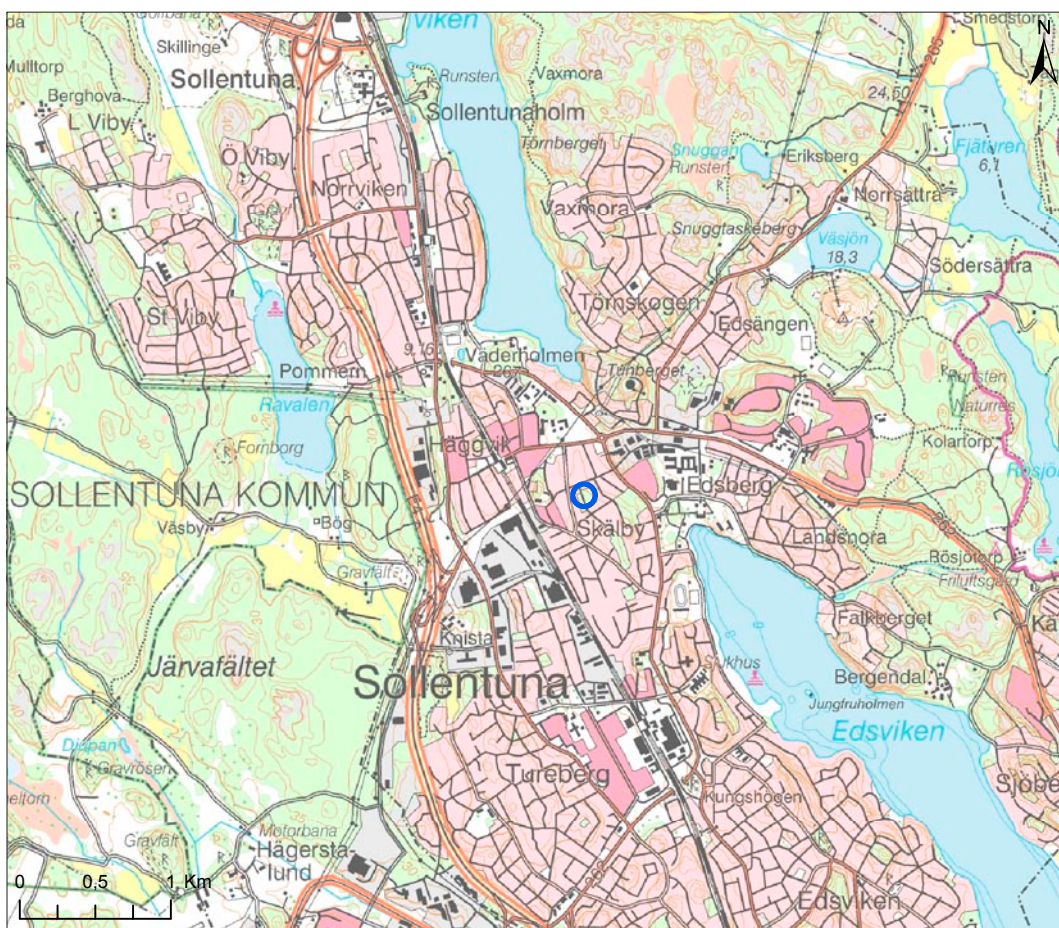

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Uppdrag, syfte och frågeställningar.....	8
Områdesbeskrivning	9
Metod och genomförande	10
Resultat	12
Utvärdering.....	14
Referenser.....	15
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Bilaga 1. Schaktförteckning.....	17
Bilaga 2. Gravförteckning	18
Bilaga 3. Anläggningsförteckning	20

Sammanfattning

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län genomfört en arkeologisk förundersökning och kartering av fastigheten Stenen 2, Sollentuna socken och kommun. Anledningen är att markägarna önskar skapa två nya byggbara tomter inom fastigheten, vilket berör den norra delen av gravfältet RAÄ 285:1. Syftet med förundersökningen var att kartera de kända objekten samt genom sökschaktning fastställa om det inom berörda område finns fler objekt att ta hänsyn till inför en eventuell arkeologisk slutundersökning. En inventeringskarta över gravfältet från år 1928 (Hellman 1928) visar att det vid tillfället fanns tio kända gravar på fastighet Stenen 2, varav två endast delvis går in på tomten. Vid Arkeologikonsults förundersökning konstaterades att samtliga dessa tio gravar är bevarade – om än delvis i något skadat skick – och att ytterligare tre sedan tidigare okända gravar finns på tomten. I övrigt påträffades tre härdar.

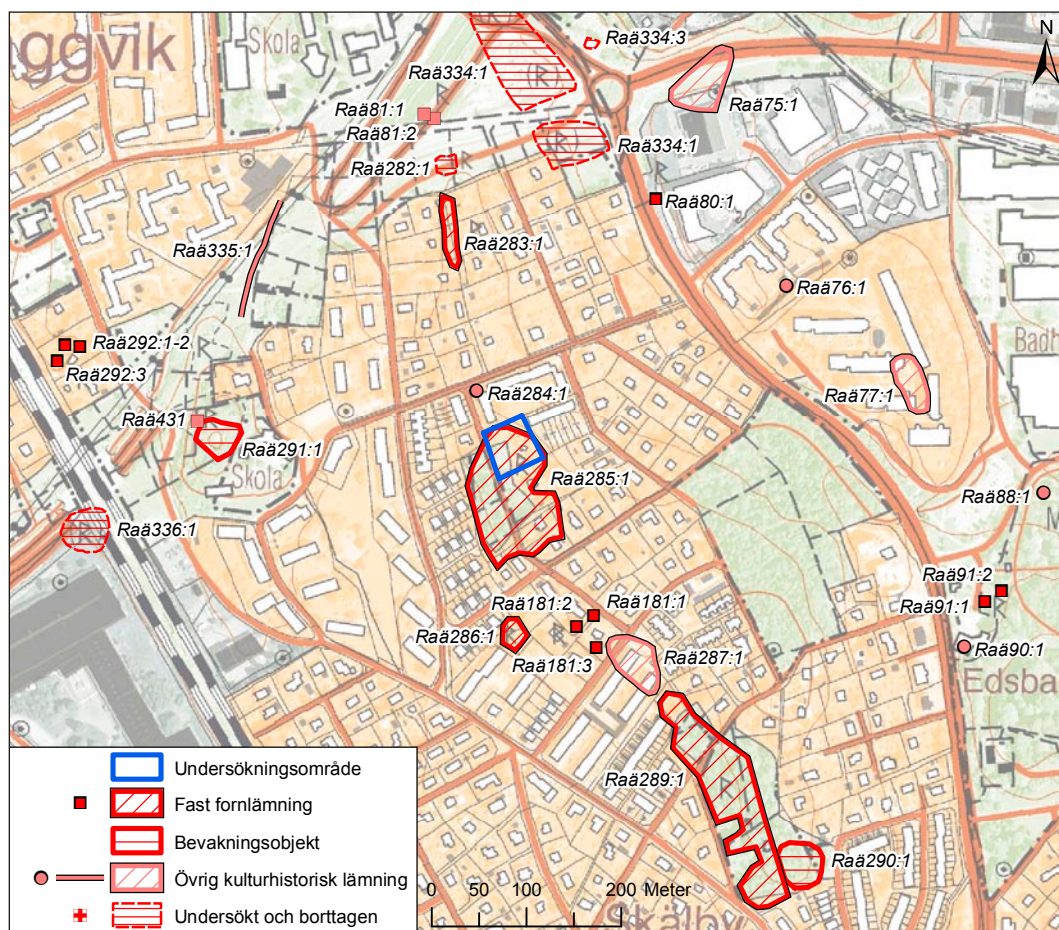

Figur 1. Det för förundersökning aktuella området markerat på lantmäteriets topografiska karta, blad 101 NV Stockholm. Skala 1:50 000.

Uppdrag, syfte och frågeställningar

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län genomfört en arkeologisk förundersökning och kartering av fastigheten Stenen 2, Sollentuna socken och kommun. Det är sedan tidigare känt att det inom fastigheten finns ett flertal gravar tillhörande fornlämning RAÄ 285:1.

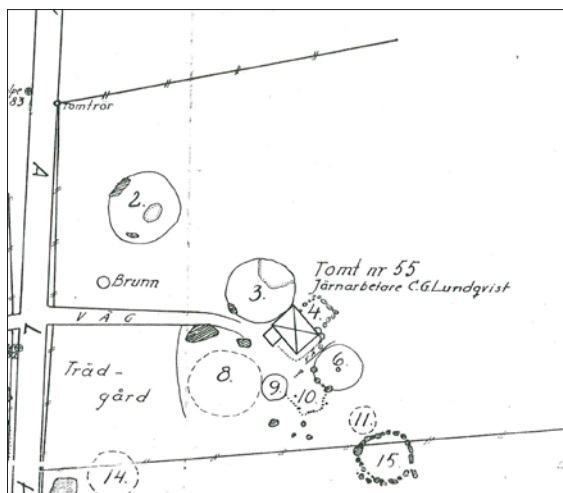
Ägarna till fastigheten Stenen 2 önskar skapa två nya byggbara tomter, vilka berör den norra delen av gravfältet RAÄ 285:1. Länsstyrelsen bedömer enligt förfrågningsunderlaget (dnr 431-08-51048) att styckning och byggnation kan tillåtas under förutsättning att samtliga gravar, och andra eventuella lämningar inom tomten, först undersöks och dokumenteras. Syftet med den aktuella förundersökningen är att skapa ett underlag inför ett eventuellt beslut om en särskild undersökning av fornlämningen. De frågeställningar som är aktuella rör, i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag, fornlämningens karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning och komplexitet.

Figur 2. Undersökningsområdet markerat på Fastighetskartan. Skala 1:8 000.

Områdesbeskrivning

Närområdet är mycket rikt på fornlämningar och ett stråk med större och mindre gravfält sträcker sig i nordsydlig riktning på den V sidan om Edsviken. Gravfält RAÄ 285 är en del av detta och utgörs, enligt Fornminnesregistret (FMIS) av ett ca 150 x 60-90 m stort gravfält med ca 45 fornlämningar, varav ungefärligen tolv högar, 30 runda stensättningar och två rektangulära stensättningar. Gravstorleken anges variera mellan 4-11 m och höjden mellan 0,2-1,5 m. Gravfältet är delundersökt (uppgift enligt FMIS). En gravfältskarta utarbetades efter en inventering i området av Gustav Adolf Hellman år 1928 och på denna syns tio gravar (2-4, 6, 8-11, 14-15) belägna på den för förundersökning aktuella tomten (se figur 3).

Figur 3. Utdrag ur gravfältskarta som upprättades över RAÄ 285 i juni 1928 av G.A. Hellman.

Den berörda fastigheten, Stenen 2, ligger i ett äldre villaområde i Häggvik och är i dagsläget bebyggd med en mindre sommarbostad (se figur 4). Stugan, samt 10 gravar mer eller mindre inom tomtgränsen, finns även utritade Hellmans gravfältskarta från år 1928. Tomten är lätt kuperad och sluttar något mot N. De högsta partierna återfinns i den del där gravarna är belägna och här är marken också relativt rik på stora, naturliga stenblock. Blocken utgör en naturlig gräns mellan gravfältet och området utanför (se figur 5). Till stor del är fastigheten bevuxen med träd och stora buskage, främst syrénhäckar, av ansevärd ålder. Detta gäller främst området runt det befintliga huset samt den NV tomtdelen. I NÖ och SV finns större öppna gräsytor. En grusad gångväg löper från Valhallavägen i V upp mot sommarbostaden och denna kantas av stora buskage.

Figur 4. Sommarbostaden ligger på tomtens högsta del och delvis ovanpå grav nr 4, som är belägen på husets Ö sida (till vänster i bild). Här syns grav nr 3 som är belägen strax N om huset och skadad av detsamma.

Vid sökschaktning visade det sig att marken (d.v.s. den orörda undergrunden) i tomtens NÖ samt SV hörn utgjordes av sandiga jordartsfraktioner och i resterande delar av fastigheten av morän. Detta sammanfaller med topografin, då de sandiga delarna ligger lägst. På dessa ytor hade man, enligt uppgift från markägarna samt på kartbeskrivningen från 1928, odlat eller haft andra trädgårdsaktiviteter, vilket också visade sig vid schaktningen genom tjocka matjordslager som låg ovanpå undergrunden. Dessa ytor var block- och stenfria.

Metod och genomförande

Fältarbetet utfördes av två arkeologer under tre dagar: 26-28 maj 2009. Till schakt-dragning användes en 7-tonns grävmaskin med larvfötter och en skopbredd på 1,3 m. Inmätningar av fornlämningar och schakt gjordes med en GPS med en standardavvikelse på 0,02 meter och vid fotografering av området och de berörda lämningarna användes en digitalkamera. Dokumentationsmaterial, i form av textbeskrivningar och foton, samlades i Arkeologikonsults egna dokumentationssystem SiteWorks.

Fastighetsägarna hade, strax innan förundersökningen påbörjades, röjt de ytor som omfattade de kända gravarna på sly, mindre buskar och träd, vilket underlättade vid fotografering och inmätning. I övrigt behövdes ingen trädfällning eller röjning, då schakt-dragningen kunde anpassas efter topografi samt befintliga fornlämningar och växtlighet utan att göra avkall på förundersökningens kvalitet. Arbetet inkluderade en inventering och statusbedömning av de sedan tidigare kända gravarna och upptagning av sökschakt innanför fastighetens gränser för att klargöra om det fanns dolda fornlämningar. Förundersökningens totala yta uppgår till cirka 2400 m², varav ca 350 m² upptas av kända fornlämningar eller befintliga byggnader. Den sammantagna yta som förundersökningsschakten upptog var ca 350 m².

Fastigheten förundersöktes enligt följande:

- Synliga fornlämningar, befintliga störningar, sentida anläggningar och markfasta block karterades med GPS.
- De sedan tidigare kända gravarna fotades och beskrevs.
- Sammanlagt 22 sökschakt, med en varierande bredd på mellan 1,5 och 6 meter, grävdes med grävmaskin. Sökschakten grävdes med maskin skiktvis ner till anläggningsnivå alternativt ursprunglig, opåverkad markyta.
- Inom den sydvästra delen av fastigheten bedömdes sannolikheten vara störst för att nya stensättningar skulle komma att påträffas och här lades schakten tätare. Sökschakt grävdes dock inom hela fastigheten då det inte fanns någon säker avgränsning av gravfältet.
- Sökschakt grävdes även i anslutning till befintliga gravar som syntes ovan mark för att utreda om där fanns dolda anläggningar.
- Nypåträffade anläggningar rensades fram till dess att de kunde bedömas till karaktär och avgränsning, mättes in, beskrevs i textform och fotades.

Figur 5. Kartering och schaktplan över fastigheten Stenen 2, Sollentuna. Här återges befintligt hus, grusgång, fastighetsgräns, karterade gravar, schakt, nyfunna fornlämningar, nuvarande fornlämningsgräns samt förslag till ny fornlämningsgräns. Närmast den östra tomtgränsen är lutningen markant, vilket kan ses på schaktplanen. Som bakgrund används kommunens primärkarta. Skala 1:500.

Resultat

De tio gravar, som var kända sedan innan och som är markerade på Hellmans gravfältskarta från 1928, kunde i samtliga fall återfinnas och karteras (se figur 5). Nr 9 kunde dock identifieras först när ett schakt (nr 110) drogs i det område där stensättningen, enligt den gamla kartan, borde ligga. Placering och utbredning på graven avviker något från den gamla karteringen, men det bör röra sig om samma objekt. Enligt beskrivningen från 1928 var graven oregelbunden och deformerad, vilket tyder på att den var svårtolkad redan då. Stensättningen utgörs av en låg stenpackning som har skador, troligtvis främst i N närmast gårdsplanen. Av grav 10 syntes vid förundersökningstillfället endast tre halvstora stenar som stod i vinkel mot varandra, ett par mindre stenar i den södra delen. Vid upptagning av schakt 111 kunde dock en stenpackning konstateras och graven förmodas vara rektangulär med tre bevarade hörnstenar (se figur 6). NV delen är sannolikt skadad, vilket förklarar frånvaron av hörnsten i detta område. Gravar nr 4, 8, 11 och 15 verkar vara relativt oskadade. Nr 15 är dock till största delen belägen på granntomten S om Stenen 2 och grav 4 sticker in under det befintliga huset. Gravar 2, 3, 6 och 14 har skador och/eller är förändrade till form och storlek p.g.a. uppkastat material. Grav nr 2 har en mittgrop, som observerades redan år 1928, och påfört stenmaterial (se figur 7). Grav nr 3 är söndergrävd både i S och i N och har påförts jordmassor. Grav nr 6 har en mittmarkering i form av en klotformad sten och är deformerad och söndergrävd i den SV delen. Grav nr 14 har sannolikt påförts mängder av jord- och stenmaterial då höjd och ytstorlek på graven är betydligt större än 1928 års kartering beskriver. Grav 14 ligger dock till största delen på tomten S om fastighet Stenen 2. För en noggrann beskrivning av gravarna hänvisas till tabellen i bilaga 2.

Figur 6. Grav nr 10 utgörs av en rektangulär stensättning med hörnstenar, varav tre stycken är bevarade. Här syns den i det SÖ hörnet och den SV är gömd i gräset vid trädet i bakgrunden. Foto mot V.

Figur 7. Grav nr 2 utgörs av en hög med mittgrop och påkastad sten som förvanskar det ursprungliga utseendet. Foto mot Ö.

Sökschakt togs upp med jämn spridning över hela den berörda tomten, både innanför och utanför fornlämningsbegränsningen. Schaktdjupet varierade stort och var som minst 0,05 m och som mest 0,7 m. De djupaste schakten var belägna i de områden som fungerat som odlings- /trädgårdsytor i sen tid och de ytligaste där stenpackningar påträffades 15 av de 22 sökschakt som drogs var helt utan indikation på förhistoriska lämningar. Fornlämningsbegränsningen för RAÄ 285 konstaterades vara något mindre än nuvarande markering i Fornlämningsregistret visar och det nordöstra hörnet av fastigheten berörs överhuvudtaget ej då sökschakten här var utan forntida indikation. Endast en sentida stenfylld grop (KN 200) framkom i detta område (se beskrivning i tabell, bilaga 3). På den sydvästra delen av tomten påträffades endast tre härदार (se figur 8) av förhistorisk typ (nr 226, 262 och 263), trots att området ligger inklämt mellan kända högar och stensättningar inne på gravfältet. Då några spår av borttagna gravar i form av stenlyft, brandlagerrester eller dylikt ej påträffades här är det rimligast att tänka sig att denna yta redan under förhistorisk tid haft en annan funktion än som begravningsyta. I två schakt (nr 117 och 120), på tomtens centrala yta, framkom tre hittills okända stensättningar (nr 260, 261 och 264). I tre schakt (nr 109, 110 och 111) togs delar av de sedan tidigare kända gravarna nr 8, 9 och 10 fram, då dessa i nuläget var otydliga eller osynliga ovan mark. För en noggrann beskrivning av schakten hänvisas till tabellen i bilaga 1.

Figur 8. Härda 226 påträffades i ett schakt på fastighetens SV del, som i övrigt var utan förhistorisk indikation. Runt härden var undergrunden gråflamlig efter påverkan från elden.

Samtliga nyfunna gravar (nr 260, 261 och 264) utgörs av låga stensättningar som var helt övertorvade. De är belägna intill de sedan tidigare kända gravarna nr 2 och 3.

Figur 9. Grav 260 påträffades strax SV om grav 2 och utgörs av en tvåskiktad, låg stenpackning med rundad form, ca 1,7 m stor.

Anläggningarna är i storlek mellan 1,7 till 5,0 m och mellan 0,2 till 0,3 m i höjd. Grav 260 (se figur 9) utgörs av en mindre rundad stensättning utan tydlig kantkedja, grav 261 (se figur 10) av en större fyrkantig med fint lagd kantkedja och grav 264 (se figur 11) av en större rundad stensättning utan tydlig kantkedja (möjligen skadad). Gravarna 261 och 264 har med stor sannolikhet mindre skador i S delarna. För en noggrann beskrivning av gravarna hänvisas till tabellen i bilaga 2.

Figur 10. Grav 261 utgörs av en större, ca 4x5 m, enskiktad och firsidig stensättning med tydlig kantkedja.

Figur 11. Grav 264 påträffades strax intill grav 261 och utgörs av en rundad, låg stensättning som fortsätter in under ett större syrénbuskage i Ö.

Slutligen skall en kort sammanfattning av resultaten delges, utifrån de frågeställningar som ställts upp. Fornlämningen i sin helhet kan tidsmässigt förläggas till vendel- /vikingatid, baserat på gravarnas utformning och på fynd som tidigare tillvaratagits vid utgrävningar på gravfältet (Lösfyndsregistret SHM). Detta innebär att man kan förvänta sig ett relativt stort ben- och fyndmaterial vid en totalundersökning och borttagning av gravarna. Däremot är fornlämningen till sin karaktär och sammansättning av en känd typ och en eventuell slutundersökning kan inte förväntas innebära några större överraskningar vare sig vad gäller konstruktion eller fyndsammansättning. På berörda fastighet ryms 11 gravar i sin helhet (med en del smärre skador dock) och därtill två stycken (nr 14 och 15) som delvis går in på tomten, men som till största delen är belägna på granntomten S om.

Utvärdering

Fältarbetet inkluderade kartering, fotografering och beskrivning av de kända gravarna samt söschaktning på fastighetens övriga ytor för att finna eventuella okända forn lämningar. I de fall nya anläggningar påträffades rensades, mättes, fotades och beskrevs dessa. Den sydvästra delen av tomten prioriterades genom en förtätning av schakt, då den ligger inklämd mellan kända gravar och är utan indikation ovan markyta. Samtliga moment av fältarbetet utfördes helt enligt fastställd undersökningsplan och det fanns inget behov av att ändra prioriteringar eller metod under arbetets gång.

De aktuella frågeställningarna rörde, i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag, forn lämningens karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning och komplexitet. Dessa kunde besvaras utifrån förundersökningens resultat och kan ligga till grund för ett eventuellt beslut om en särskild undersökning av forn lämningen.

Referenser

Arkiv och register

Fornminnesregistret (FMIS).

Lösfyndsregistret, Statens historiska museer (SHM).

Kartor

Hellman, G. A. 1928. Karta över gravfält S. om Skälbyvägen. Sollentuna sn. Uppland. Upprättad den 26 juni 1928. Nr 75. (ATA)

Tekniska och administrativa uppgifter

Arkeologikonsults projektnummer:	2009:2276
Länsstyrelsens diarienummer:	431-08-51048
Uppdragsgivare:	Beställarombud Karl-Erik Eriksson
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförandetid, fältarbete:	26-28 maj 2009
Län:	Stockholm
Landskap:	Uppland
Kommun:	Sollentuna
Socken:	Sollentuna
Fastighet:	Stenen 2
Fastighetskartans blad:	10I 8e, Tureberg
Topografiska kartans blad:	10I NV
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon V
Höjdsystem:	RH 00
Projektledare:	Cecilia Lindblom
Fältarkeologer:	Kenneth Svensson & Cecilia Lindblom
Rapportansvarig:	Cecilia Lindblom
Kartor & layout:	Medea Huuva
Kvalitetssäkring:	Kenneth Svensson
Underkonsulter:	Leica Geosystems AB, Sollentuna Kyrkbyns Entreprenadmaskiner AB via P Jönsson Entreprenad AB
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

Bilaga 1. Schaktförteckning

Schakt	Djup (m)	Storlek (m)	Anläggning i schakt	Beskrivning	Undergrund
100	0,6	1,5 x 13,2	Grop 200	Tjockt matjordslager med inslag av tegel och sten. I den nordligaste delen syns ett tunt gråflammigt, äldre vegetationslager som överlagras av de påförda massorna. En sentida grop (200) fylld med större stenar framkom i schaktet.	Morän i söder och sand i norr.
101	0,45 - 0,7	1,5 x 6,0		Tjockt matjordslager med inslag av sten. I västra delen av schaktet två större markfasta block.	Sand
102	0,5 - 0,7	1,5 x 12,0		Tjockt matjordslager. Marken sluttar mot norr och matjorden som tjockast i denna del. Markfasta block i södra delen.	Morän i söder och sand allra längst i norr.
103	0,25 - 0,5	1,5 x 8,5		Matjordslager. Marken sluttar mot norr och matjorden som tjockast i denna del.	Morän i söder och sand allra längst i norr.
104	0,3	1,5 x 12,0		Matjordslager.	Sand
105	0,1 - 0,15	1,8 x 2,5		Komposthög i tomhörn, uppslängd mot större markfast block. Blockparti fortsätter söderut och in på grannfastigheten.	Sand
106	0,35 - 0,5	1,5 x 7,4		Matjordslager	Sand
107	0,25 - 0,35	1,5 x 16,5		Matjordslager	Sand
108	0,3 - 0,35	1,5-6,0 x 16,2	Härd 226	Matjordslager. Under matjorden framkom en härd (226) och runt härdan en större gråflammig yta som påverkats av denna.	Sand
109	0,1 - 0,4	2,8-4,5 x 1,5-5,0	Grav 8	Tunt matjordslager över grav 8 (0,1-0,15 m). Utanför graven finns en grusad yta och under det påförd sand. Närmast undergrunden ett tunt gråaktigt lager från en ursprunglig markyta.	Morän
110	0,1	2,5 x 2,75	Grav 9	Under torven framkom mindre mängder med påförd jord, mindre stenar och grus. Därunder påträffades en tät stenpackning till grav 9, vilken sträckte sig över hela schaktets längd och bredd.	Ej synlig
111	0,05	1,5-3,0 x 5,0	Grav 10	Direkt under torven kom stenpackningen till grav 10, vilken sträckte sig över hela schaktet.	Ej synlig
112	0,05	2,3 x 2,5		Schakt invid markfasta block. Många stenar framkom under torven men dessa är naturliga och ligger oregelbundet och huller om buller.	Morän
113	0,35 - 0,4	1,5 x 6,5		Matjordslager	Morän
114	0,05 - 0,1	1,7 x 4,0		Några stenar som stack upp ovan grästorv bildade en halvcirkelformad konstruktionsliknande	Morän
115	0,05 - 0,1	1,5 x 3,8		Föma	Morän
116	0,15 - 0,2	1,5 x 9,0		Föma	Morän
117	0,15 - 0,2	1,5-3,0 x 9,5	Grav 260	Föma. Flertalet halvstora naturliga stenar i moränen sticker upp i förnan och torven och ger området ett ostädat intryck. I östra delen av schaktet framkom stenpackningen till grav 260.	Morän
118	0,25	1,5-3,0 x 3,0	Grav 3	I södra delen av schaktet ligger ett tunt lager med påförd grus (grusgång) och därunder finns ett matjordslager. Naturliga block sticker upp från den naturliga moränen. I östra schaktkanten skymtades ett par stenar tillhörande kantkedjan i grav 3.	Morän
119	0,05-0-15	1,5 x 8,0	Härdar 262 & 263	Föma	Morän
120	0,25 - 0,4	1,5-7,8 x 5,5-8,0	Gravar 261 & 264	Matjordslager, därunder stenpackningar till gravar 261 och 264. Matjorden låg som tjockast i den nordvästra delen utanför grav 261. I nordväst fanns även enstaka naturliga block.	Morän
121	0,2 - 0,3	1,5 x 7,5		Matjordslager	Morän

Bilaga 2. Gravförteckning

Grav nr	Beskrivning vid kartering 1928	Storlek (m) 1928	Beskrivning vid förundersökning 2009	Storlek (m) 2009
2	Runt jordblandat röse, 1-1,5 m hög. Grop på toppen. Stenar från grop troligen på gravens S sida.	9,3 x 10,5	Rund hög med centralt röse med 0,3-0,4 m stora stenar som syns i mittgrop. I dagsläget ca 1,5 m hög. Ligger i sluttning mot N och ser högre ut på den sidan. Enligt tomtägaren har sten dumpats på graven - synligt främst i NÖ i form av 0,6-0,7 m stora stenar. I NV del finns 3-4 st meterstora block.	10,5 x 11,0
3	Runt jordblandat röse, 1,5 m hög. NNO delen skadad.	9,5 i diameter	Rund hög ellerstensättning. Påförda massor och söndergrävning har gjort att graven ser förvanskad ut. Höjd i nuläget ca 1 m. Den sida som vetter mot befintligt hus är söndergrävd. Enligt kartan från 1928 är graven större än vad som syns nu, men detta är troligen felaktigt då kantstenar syntes i schakt 118 och övriga kanter samt gravens välvning ej stämmer med 1928 års karta. Gravstorlek sannolikt som dagens inmätning. Något söndergrävd även i N där sluttningen är lite för brant. Inga synliga stenar.	5,5 x 7,5
4	Rektangulärstensättning, 0,3 m hög. Sommarstuga byggd delvis ovanpå graven och kantstenar använda som grund. Synlig del oskadad.	3,0 x 4,0	Rundadstensättning. Kantkedja med liggande avlånga stenar, ca 0,5-0,7 m stora. Fyll syns ej i nuläget men stenar känns. Sticker in under huset. Fyrsidig enligt kartan från 1928, men välvning och stenar i kanten gör att den ser rundad ut i nuläget. Höjd ca 0,3-0,4 m.	3,3 x 5,2
6	Rund hög, 0,5 m hög. Klotsten synlig i mitten. Insjunken mittel.	6,5 i diameter	Rundstensättning. Rundad mittsten ca 0,45x0,35m (inmätt). Kantstenar ej synliga i nuläget. I SV delen ingår 3-4 större block, ca 0,8-1,0 m stora. Skadad (sannolikt) i S delen. Höjd ca 0,5 m.	7,0 x 7,5
8	Rund hög, 0,4 m hög. Avplanad. Otydlig gravhög?	9,1 x 10,3	Rund hög. Jordmanteln i schakt 109 är ca 0,15 m tjock, men detta är i gravens utkant. Enstaka stenar i gravens ytterkant, som kom fram i schakt 109, är ca 0,3-0,6m stora. Gravhöjd uppskattas till ca 0,4-0,5 m. Gravens ytterkanter i S, V och N ligger f.n. under stora syrébuskar, medan mittparti och Ö delen är öppna (gräsbevuxna). Inmätning endast ungefärlig i S, V och N.	8,8 x 10,0
9	Oregelbundet jordblandat röse, 0,2 m hög. Stenar synliga i markytan. Oregelbunden och ytskadad. Deformerad i N.	3,5 i diameter	Rundovalstensättning, ca 0,2 m hög. Stenar framkom direkt under torven i schakt 110 och i S kanten på schakt 109. och bildar en tät stenpackning med oarbetade, mestadels rundade stenar i storleken 0,15-0,3 m. Ett par flatare stenar syns. Oregelbunden form och verkar delvis förstörd, främst i N.	4,0 x 5,5
10	Mindre stenar som bildar rader. Förmodligen rest avstensättning	4,6 x 5,5	Rektangulärstensättning. Tre troliga hörnstenar syns i dagsläget i NO, SV och SO. I NV saknas sten. Hörnstenar 0,5-0,7 m stora och sticker upp över grästorv. I övrigt syns ej graven. I schakt 111 kom dock stenar under torv och tunn mylla. Stenar kändes över hela schaktytan och utgör troligen en inre stenpackning i en låg, enskiktadstensättning. Stenar som syns är 0,2-0,4 m stora. Skadad i NV enl 1928 beskrivning samt avsaknad av hörnsten.	3,5 x 5,7
11	Runt jordblandat röse, 0,4 meter hög. Stenar synlig i ytan. Otydlig	3,5 i diameter	Rundstensättning. Ett markfast block del av graven i NV. Stenar i kantkedjan är kraftiga och ca 0,5-0,7 m stora. Fyll med stenar - ett par mätbara till ca 0,25-0,5 m. Gravhöjd ca 0,6 m.	3,2 x 3,4
14	Rund hög, 0,5 m hög? Otydlig.	6,5 i diameter	Rund hög. Upp till 2 m i höjd i nuläget. Stora stenar i storleken 0,3-0,4 m sticker fram i övre del. Uppkastade block i NO (224), troligen från trädgårdslandet bredvid. Ingen tydlig kantkedja, men den anas och känns. Stenar i kedja ca 0,4-0,8 m stora, liggande på längden. Jordmantel ganska tunn, men har funnits över hela. Gravens krön finns på granntomten. Tangeras endast av UO, endast 2,5-3 m av gravens N del finns på berörd tomt. Skillnaden i storlek och höjd gentemot karteringen från 1928 kan betyda att stora mängder material slängts upp på graven under senare tid.	9,0 i diameter
15	Rundstensättning, 0,7 m hög. Jordfylld.	7,0 i diameter	Rundstensättning. Kraftiga kantstenar, 0,5-0,8 m stora, i kantkedja. Tangeras endast av UO, som mest sticker ca 1,1 m av graven in på berörd tomt (mätt från stängselkant). Kraftiga stenar även i fyllningen. Gravhöjd ca 1 m.	6,5 i diameter

Bilaga 2. forts.

Grav nr	Beskrivning vid kartering 1928	Storlek (m) 1928	Beskrivning vid förundersökning 2009	Storlek (m) 2009
260	Ej karterad	Ej karterad	Nyfunnen rundad stensättning på SV sidan om grav 2. Stenpackning med utvalda jämnstora (0,1-0,2 m) rundade, samt fåtalet kantiga, stenar. Lätt välvning och åtminstone två skikt med sten. Höjd ca 0,2 m. Endast V delen framtagna och graven kan utifrån det vara rund eller oval. Synlig bredd ca 1,7 m.	1,7 x ?
261	Ej karterad	Ej karterad	Nyfunnen fyrsidig stensättning mellan grav 2 och 3. Avrundat hörn i NV vilket antyder en rektangulär/fyrsidig form. Södra delen mycket svår att följa och här försvinner kantkedjan. Graven kan vara störd i denna del alternativt är stenpackning och kantkedja mycket lägre än den del som vetter mot N. Graven ligger på sluttande mark och detta kanske förklarar att man lagt större stenar i N för att kompensera. Storlek uppskattad till ca 4 x 5 m (längst Ö-V). Kantkedja bestående av naturliga stenar, ofta med någon flatare sida ut från graven sett. Stenarna ligger tätt och är i storlek ca 0,25-0,5 m. Stenpackningen innanför är relativt tät och enskiktad. Stenstorlek ca 0,1-0,35 m, de flesta i det större spannet. Ser ut att bli mindre stenar ju längre söderut man kommer (jmf ovan ang lutning tomt). Gravens höjd uppskattas till ca 0,25-0,3 m.	4 x 5
264	Ej karterad	Ej karterad	Nyfunnen rundad stensättning mellan grav 2 och 3. Osäker form och storlek. Rundad kant framkom i schakt 120:s Ö kant. Mycket otydlig kantkedja, men tydlig och tät stenpackning samt välvning som fortsätter österut under schaktkanten och in under ett större syrébuskage. Detta visar med tydlighet att det rör sig om en grav. Stenarna är i storlek ca 0,15-0,35 m. Ser störd ut i ytterkanten. Enskiktad och ca 0,2 m hög. Graven syns ej i schakt 118 beläget strax Ö om syrébuskarna, vilket gör att graven kan vara max 4 m stor. Troligtvis rundad form.	max 4 i diameter

Bilaga 3. Anläggningsförteckning

Nr	Typ	Storlek (m)	Beskrivning
200	Sentida grop	1,6	Sentida stenfylld grop som fortsätter in under schaktkanterna.
226	Härd	0,85 x 1,3	Härd i schakt 108. Skärviga samt vanliga stenar 6-7 st. Ligger i/på undergrund av gulbrun siltig sand. Oval form. Kol, sot, sand, sten. Mest sand. Runt härden finns ett större gråflamigt område med kolstäck som troligen är påverkat av härden.
262	Härd	0,7	Härdrest i schakt 119 med enstaka skärviga stenar, sot och kol. Ca 0,7 m i diameter syns, men härden fortsätter in under schaktkant. Ligger upp mot ett naturligt block.
263	Härd	0,5	Härdrest i schakt 119 med enstaka skärviga stenar, sot och kol. Ca 0,5 m i diameter.

Arkeologikonsult Tel 08-590 840 41
Box 466 Fax 08-590 725 41
194 04 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

Rapporter från Arkeologikonsult 2009:2276